ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу управління освітою, власник)

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Кафедра безпеки життєдіяльності та охорони праці

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки спеціаліста (магістра)
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
напряму усі напрямки
(шифр і назва напряму)
спеціальності усі спеціальності
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП – НП-03)

Київ- 2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Державним університетом телекомунікацій.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Гунченко О.М. – к.т.н., доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та охорони праці Державного університету телекомунікацій.

Обговорено та рекомендовано до видання кафедрою безпеки життєдіяльності та охорони праці “28 ” серпня 2014 року, протокол № 1

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Охорона праці в галузі»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста (магістра) усіх напрямків та усіх спеціальностей.

Предметом вивчення у межах дисципліни є законодавча база з охорони праці та безпеки професійної діяльності у галузі комп'ютерних систем та мереж та методика виконання проектних розрахунків заходів з поліпшення умов праці у даному виді економічної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Теоретичний матеріал базується на основі таких дисциплін як «Фізика», «Математика», «Екологія», «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці». Знання, вміння та навички, які отримують студенти при вивченні навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» будуть їм необхідні при опануванні навчальних дисциплін професійно-практичного спрямування.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальна підготовка.
2. Профільна підготовка.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців (спеціалістів та магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в галузі.

1.2. Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах при здійсненні діяльності з налагодження та управління комп'ютерними системами та мережами через ефективне використання знань з охорони праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти такими основними професійними компетенціями з охорони праці:

у науково-дослідній діяльності:

- готовність застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах;
- здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях.

у технологічній діяльності:

- обґрунтування і розробка безпечних технологій (в галузі діяльності);

- участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань;
- розробка та проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій на виробництві.

в організаційно-управлінській діяльності:

- впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці;
- здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій;
- здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
- впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі.

у проектній діяльності:

- розробка і впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування зразків техніки і робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.

у педагогічній діяльності:

- розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці.

у консультаційній діяльності:

- надання допомоги та консультації працівників з практичних питань безпеки праці;
- готовність контролювати виконання вимог охорони праці в організації.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Охорона праці в галузі»

Тема 1. «Міжнародні норми в галузі охорони праці».

Стислий зміст. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці - частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці.

Тема 2. «Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці що діють на підприємствах України».

Стислий зміст. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Покажчик нормативно-правових актів з питань охорони праці.

Тема 3. «Система управління охороною праці в організації».

Стислий зміст. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Менеджмент охорони праці. Політика в галузі охорони праці. Планування. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва. Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.

Тема 4. «Травматизм та професійні захворювання що виникають у персоналу в невиробничій сфері. Розслідування нещасних випадків».

Стислий зміст. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування. Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань при здійсненні діяльності з комп'ютерних систем та мереж організацій та адміністрування.

Тема 5. «Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві».

Стислий зміст. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Страхові тарифи. Страхові виплати. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

Тема 6. «Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. Проектні рішення з поліпшення умов праці при роботі з комп'ютерними системами та мережами».

Стислий зміст. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги безпеки під час роботи з комп'ютерними системами та мережами. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Психофізіологічні виробничі чинники.

Орієнтовна структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1. *«Міжнародні норми в галузі охорони праці»*	3	1	-	-	1	1	4,3	0,3	-	-	1	3
Тема 2*. «Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці що діють на підприємствах України х»*	3	1	-	-	1	1	4,3	0,3	-	-	1	3
Тема 3. *«Система управління охороною праці в організації»*	4	2	-	-	1	1	4,4	0,4	-	-	1	3
Тема 4. *«Травматизм та професійні захворювання що виникають у персоналу в невиробничій сфері. Розслідування нещасних випадків на виробництві».*	3,5	0,5	1	-	1	1	4,5	0,5	1	-	1	2
Тема 5. *«Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві»*	4,5	0,5	1	-	1	2	4,5	0,5	1	-	1	2
Тема 6. *«Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. Проектні рішення з поліпшення умов праці при роботі з комп'ю-терними системами та мережами»*	18	1	10	-	3	4	14	-	2	-	3	9
Усього годин	36	6	12	-	8	10	36	2	4	-	8	22

3. Рекомендована література

Базова

1. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
2. Охорона праці в галузі (для економічних спеціальностей): навч. посіб. / А.О. Толок; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ, 2009. - 142 с.
3. Апостолюк С.О., Джигирей В.С., Апостолюк А.С., Соколовський І.А., Апостолюк Б.О. Безпека праці:ергономічні та естетичні основи: Навч. посіб. – К. : Знання, 2007. – 215с.
4. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
5. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

6. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Основа, 2006. – 444 с.

7. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 280 с.

8. Копань В. С. Охорона праці в гуманітарній сфері: Навч. гіосіб.- К.: Університетське вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007.- 200 с.

Допоміжна

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

9. Закон України «Про охорону праці» №229-IV від 21 листопада 2002 р.(Зміни та доп. внесені у ЗУ від 25.11.2003 № 1331-IV, від 27.11.2003 № 1344-IV, від 23.12.2004 № 2285-IV, від 25.03.2005 № 2505-IV).

10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», №1105-XIV від 23.09.99.

11. Закон України «О внесенні змін до «Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.02.2007 г. № 117-V.

12. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Пост. КМУ № 1232 від 30.11.11 (зі змінами від 05.09.2012).

13. НПАОП 0.004.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15(зі змінами від 16 листопада 2007 року N 273).

14. НПАОП 0.00-4.09-07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.

15. ДНАОП 0.00-4.11-07. Типове положення про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

16. ГОСТ 12.1.005-88. ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования. Воздух рабочей зоны.

17. СНиП 2.04.05-91. Отопление, вентиляция, кондиционирование.

18. ДСТУ 2867-94. Шум. Методи оцінювання виробничого шумового навантаження.

19. ДСТУ 7237:2011. ССБП. Електробезпека. Загальні вимоги та номенклатура видів захисту.

20. ПУЕ:2009 (зі змінами від 31.03.2011 року N 36).

21. ДСанПіН 3.3.2.007-1998 Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин.

22. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.

23. ДСТУ 2272:2006. ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.

24. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».

25. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

26. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».

27. ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 № 528.

28. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.003-74 (1999) ССБТ «Опасные и вредные производственные факторы. Классификация».

29. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.

30. ДБН В.2.2-28-2010 «Будинки і споруди. Будинки адміністративного та побутового призначення».

31. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».

32. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».

33. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.

34. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.

35. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи комп'ютерних систем та мереж охорони праці – Вимоги.

36. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

37. «Кодекс законів про працю України» N 322-VIII від 10.12.71 (редакція станом на 13.06.2012 року).

38. Закон України «Про пожежну безпеку» № 3747-XII від 17.12.93 (редакція станом на 19.11.2012 року).

39. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.

40. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.

41. НПАОП 0.00-6.13-05 «Порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України». Наказ Держнаглядохоронпраці від 30.03.2004 р. № 92.

42. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

43. Касьянов М.А., Васильчук М.В., Гунченко О.М., Медяник В.О. Удосконалення системи управління охороною праці на машинобудівних підприємствах. Навч. посібник – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2009. – 222 с.

44. Виноградський М.Д., Шканова О.М. Організація праці менеджера. Навчальний посібник / К.: , 2002. - 518 с.

45. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів / Касьянов М.А., Гунченко О.М., Медяник В.О., Михайлова Ю.Ю., Андріанова О.О. Навчальний посібник – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля., 2008. – 124 с.

Інформаційні ресурси

1. http://www.dnop.kiev.ua - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

2. http://www.mon.gov.ua - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

3. http://www.social.org.ua - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

4. http://www.iacis.ru- Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).

5. http://base.safework.ru/iloenc – Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.

6. http://base.safework.ru/safework - Библиотека безопасного труда МОТ.

7. http://www.nau.ua - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Для оцінки знань слухачів використовується поточний та підсумковий контролі. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом опитування, письмового тестового контролю або за результатами виконання практичних завдань. У процесі вивчення дисципліни студенти виконують одну індивідуальну модульну контрольну роботу. Підсумкова форма контролю – іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання

5.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (поточний контроль, іспит)

1. Міжнародні норми в галузі охорони праці
   1.1. Основні принципи стандарту SA 8000 «Соціальна відповідальність»
   1.2. Завдання стандарту ISO 26000 «Рекомендації з соціальної відповідальності».
   1.3. Суб'єкти та об'єкти соціального партнерства в галузі охорони праці.
   1.4. Міжнародна організація праці (МОП) - статус, завдання, принципи роботи.
2. Закон України «Про охорону праці».
   2.1. Визначення понять: охорона праці, роботодавець, працівник.
   2.2. Сфера чинності Закону України «Про охорону праці».
   2.3. Законодавство України про охорону праці.
   2.4. Державна політика в галузі охорони праці.
   2.5. Служба охорони праці організації (підприємства).
   2.6. Комісія з питань охорони праці підприємства.
   2.7. Питання охорони праці в колективному договорі підприємства.
   2.8. Державне управління охороною праці.
   2.9. Фінансування заходів щодо охорони праці.
   2.10. Державний нагляд і суспільний контроль за охороною праці.
   2.11. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
3. Система управління охороною праці (СУОП).
   3.1. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 «Система управління охороною праці. Вимоги»: принцип створення та функціонування, основні функціональні елементи, їх зміст і впровадження СУОП.
   3.2. Міжнародний стандарт BS OHSAS 18002:2008.
   3.3. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ): організаційна структура, мета, завдання та функціональні елементи.
   3.4. СУОП на підприємстві: служба охорони праці - структура, функції, підпорядкованість, права та обов'язки.
   3.5. Комісія з питань охорони праці - завдання, права та обов'язки.
   3.6. Нормативно-правові документи, що діють у галузі та на підприємстві.
4. Травматизм і професійні захворювання на виробництві (в організації).
   4.1. Класифікація причин виробничого травматизму та профзахворювань.

4.2. Основні методи вивчення та аналізу травматизму - їх завдання, сутність і критерії.

4.3. Розслідування нещасних випадків (НВ) і профзахворювань на виробництві:

а) НВ пов'язані та не пов'язані з виробництвом.

б) Комісія з розслідування НВ - структура, завдання, документація та строки роботи.

в) Обов'язки посадових осіб підприємства.

г) Права потерпілого та строки зберігання документів розслідування.

4.4. Спеціальне розслідування нещасного випадку - у яких випадках, ким і в які строки проводиться.

5. Соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності.

5.1. Завдання загальнообов'язкового державного соціального страхування від НВ на виробництві.

5.2. Страховий ризик і страхові тарифи.

5.3. Види збитків, що відшкодовуються потерпілому на виробництві Фондом соц. страхування від НВ.

5.4. Види збитків, що відшкодовуються роботодавцем.

5.5. Розміри та строки відшкодування збитків.

5.6. Відшкодування збитку потерпілому на виробництві, якщо НВ мав місце внаслідок невиконання їм вимог нормативних актів щодо охороні праці.

6. Навчання та перевірка знань із питань охорони праці.

6.1. Періодичність проходження навчань і перевірки знань із питань охорони праці:

а) посадових осіб і керівників підприємств;

б) працівників, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою.

6.2. Інструктажі з охорони праці - види, періодичність і місце проведення, ким проводяться та контролюються.

6.3. Стажування та дублювання - хто проходить, хто керує, у які строки і як документується.

7. Проектні рішення з охорони праці в галузі.

7.1. Атестація робочих місць за умовами праці.

7.2. Гранично припустимий рівень (ГДУ), концентрація (ГДК) виробничого фактора.

7.3. Нормативні параметри виробничих приміщень.

7.4. Ергонометричні параметри робочих місць.

7.5. Повітряне середовище робочої зони - характеристики, нормативні вимоги, методи оздоровлення (вентиляція, опалення ...), розрахунку та контролю.

7.6. Виробниче освітлення - види, типи, системи, вимоги, нормування, методи розрахунку та контролю.

7.7. Захист від коливальних процесів і випромінювань - характеристика, нормування, методи розрахунку та захисту.

7.8. Електробезпека - дія електричного струму, класифікація приміщень з электронебезпеки, методи захисту, їх розрахунок. Блисковкозахист - призначення, принцип розрахунку.
7.9. Охорона праці користувачів відеодисплейних терміналів і ПЕОМК.
7.10. Пожежна безпека - пожежа, пожежна безпека, пожежна профілактика, активний пожежний захист, небезпечні фактори пожежі та вибуху, засоби пожежогасіння, пожежна сигналізація, категорії приміщень з пожежної небезпеки.